

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку і оподаткування

ДИПЛОМНА РОБОТА
освітній рівень «спеціаліст»

на тему:

Організація обліку в бюджетних установах
(на матеріалах Варварівської сільської ради Славутського району
Хмельницької області)

Виконав: студентка спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Кирилюк Віта Володимирівна

Керівник: к.е.н., доцент Мельничук О.В.

Рецензент: к.е.н., доцент Бабаніна Н.В.

Протокол №___ від «___» _____ 2017 р.

Оцінка: національна шкала _____

кількість балів _____ ECTS _____

Дата _____ 2017 р.

**ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО
ЗАХИСТУ:**

Завідувач кафедри обліку і
оподаткування

к.е.н., доцент

_____ Мельничук О.В.

«_____» _____ 2017 р.

Кам'янець-Подільський, 2017 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	
1.1. Організація бухгалтерського обліку та її роль в управлінні бюджетної установи	7
1.2. Регулювання бухгалтерського обліку бюджетних установ	19
1.3. Особливості організації бухгалтерської служби в органах місцевого самоврядування	27
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СІЛЬСЬКІЙ РАДІ	
2.1. Коротка організаційно-економічна характеристика Варварівської сільської ради	27
2.2. Організаційні засади бухгалтерського обліку в сільській раді та робочий план рахунків	45
2.3. Організація первинного обліку в сільській раді	50
2.4. Меморіально-ордерна форма бухгалтерського обліку в сільській раді	65
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ	
3.1. Працездатність облікового персоналу сільської ради та оптимізація його чисельності: фактори та методи підтримки	76
3.2. Раціоналізація організації документообороту в сільській раді: бухгалтерська складова	93
3.3. Оптимізація роботи бухгалтерської служби установи	103
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	113
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	117
ДОДАТКИ	125

ВСТУП

Актуальність теми. Особливості організації обліку бюджетних установ визначаються законодавством про бюджетний устрій і бюджетний процес в Україні, відповідними інструкціями та нормативними документами Міністерства фінансів України та Державної казначейської служби України.

Однією з важливих складових ефективної діяльності бюджетних установ органів місцевого самоврядування є досконале інформаційне забезпечення, яке, в першу чергу, залежить від правильно організованого та ефективного обліку.

На сьогоднішній день в Україні проводиться реформування обліку в бюджетній сфері, початком якого стало прийняття Кабінетом Міністрів Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в Державному секторі, реалізація якої повинна забезпечити умови для створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління державними фінансами та бухгалтерським обліком. На вимогу Бюджетного кодексу України (ст. 56) і Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (ст. 8), Стратегії модернізації обліку в державному секторі, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів, прийнято Типове положення про бухгалтерську службу бюджетної установи, яке визначає основні завдання та вимоги, що ставляться до бухгалтерської служби бюджетних установ. Однак при застосуванні цього положення на практиці виникає ряд проблемних питань, особливо стосовно створення та функціонування бухгалтерської служби в органах місцевого самоврядування.

Питання організації обліку в бюджетних установах завжди привертало до себе увагу багатьох науковців, серед яких слід виділити роботи С. В. Свірко, Р. Т. Джоги, П. А. Атамаса, І. Д. Ватулі, Н. М. Хорунжак. Питання щодо організації професійної діяльності у сфері бухгалтерського обліку розглядаються у працях Л. В. Чижевської, Т. В. Давидюк, К. П. Боримської, О. В. Клименко. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних

вчених, слід відзначити, що розкриття питання організації обліку в частині формування та забезпечення функціонування бухгалтерської служби бюджетної установи потребують подальшого наукового дослідження.

Метою дипломної роботи є дослідження законодавства та його змін, спрямованих на вдосконалення створення та функціонування бухгалтерської служби органів місцевого самоврядування та організації обліку в органах місцевого самоврядування.

Мета роботи дає підстави сформулювати наступні основні *завдання*:

- дослідити зміст дефініції організації бухгалтерського обліку та її роль в управлінні бюджетної установи;
- вивчити нормативне регулювання бухгалтерського обліку в бюджетних установах;
- встановити особливості організації бухгалтерського обліку в органах місцевого самоврядування;
- дати коротку організаційно-економічну характеристику об'єкту дослідження;
- дослідити організаційні засади та робочий план рахунків в сільській раді;
- проаналізувати організацію первинного обліку в бюджетній установі;
- розглянути форму організації обліку, що здійснюється в установі;
- вказати напрямки оптимізації бухгалтерської служби в сільській раді;
- запропонувати раціональні шляхи організації документообороту в бюджетній установі;

- розглянути напрямки оптимізації роботи бухгалтерської служби установи.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних положень організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах.

Об'єктом дослідження є стан організації бухгалтерського обліку в Варварівській сільській раді.

Методи дослідження. В основу дослідження покладено діалектичний підхід до вивчення економічних та фінансових явищ, який передбачає виявлення закономірностей, тенденцій і взаємозалежностей, що постійно змінюються і розвиваються. У роботі використовувались методи: аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, графічного зображення, монографічний та інші методичні прийоми.

При написанні роботи інформаційною базою дослідження є: нормативні та законодавчі документи з питань організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах. В процесі дослідження використано публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, рекомендації науково-дослідних установ. Практичними матеріалами послужили дані річних звітів за 2014-2016 роки Варварівської сільської ради, а також дані первинного, аналітичного та синтетичного обліку.

Практичне значення одержаних результатів. Результати проведеного дослідження можна застосовувати при організації облікового процесу досліджуваної бюджетної установи.

Структура і обсяг роботи. Роботу викладено на 124 сторінках машинописного тексту, містить 24 рисунка, 12 таблиць, 19 додатків та сформована у трьох розділах.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Система бухгалтерського обліку не буде функціонувати на підприємстві без належної організації, яка виступає ефективним інструментом побудови та здійснення облікового процесу, управління майном і розвитку підприємства.

Раціональна організація бухгалтерського обліку має суттєве значення для задоволення потреб управлінського персоналу в інформації, яка є підставою для пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання, забезпечує збереження майна власника та достовірне визначення результатів діяльності.

В процесі дослідження ми дійшли висновку, що власники малих підприємств повинні усвідомити роль організації бухгалтерського обліку у забезпеченні ефективності процесу управління, проте цьому перешкоджають наступні обставини: по-перше, необізнаність в питаннях бухгалтерського обліку для формування облікової політики підприємства; по-друге, вони не беруть безпосередньої участі в управлінні підприємством; по-третє, наявність кількох засновників ускладнює їх участь в процесі облікової політики.

Дослідження нами здійснювалось на прикладі малого підприємства, власниками якого є дві фізичні особи. Підприємство спеціалізується на виробництві та постачанні напівкопчених ковбасних виробів суб'єктам підприємницької діяльності, які реалізують продукцію на ринках України.

За рахунок динамічного зростання обсягів виробництва та підвищення якісних характеристик продукції, підприємство значно розширило коло своїх покупців та ринки збуту.

Ведення бухгалтерського обліку забезпечується двома бухгалтерами і організоване відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та національних стандартів бухгалтерського обліку.

На підприємстві використовується журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку з використанням спеціально розроблених таблиць у програмі Excel. Така організація бухгалтерського обліку забезпечує автоматизоване формування інформації та журналів-ордерів за рахунками: 30 «Каса», 31 «Рахунки в банку», 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» та субрахунок 372 «Розрахунки з підзвітними особами». Регістром синтетичного обліку на підприємстві є Головна книга на підставі якої формується фінансова та податкова звітність підприємства.

При складанні фінансової звітності, підприємство керується П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» і подає фінансову звітність за спрощеною формою.

Таким чином, облік на підприємстві організований за спрощеною схемою, яка оптимально мінімує кількість використовуваних синтетичних та аналітичних рахунків, проте основним недоліком такої організації є неможливість одержання оперативної інформації щодо собівартості готової продукції в розрізі асортименту продукції.

За результатами проведеного дослідження напрямів раціональної побудови бухгалтерської служби в малих підприємствах можна дійти наступних висновків.

1. Доведено, що раціональна організація бухгалтерського обліку може бути забезпечена лише за наявності професійних знань у суб'єктів організації. Вивчення меж впливу суб'єктів організації бухгалтерського обліку дозволило розмежувати їх обов'язки в частині організації обліку. Встановлено об'єктивні причини, які унеможливають здійснення організації бухгалтерського обліку безпосередньо власником, зокрема, відсутність відповідних професійних знань і можливостей здійснення ним контролю в умовах сучасних організаційно-правових форм господарювання.

2. Дослідження виявили, що визначальним фактором впливу на зміну змісту раціональної організації облікового підрозділу підприємства є

впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Вони дозволяють усунути історичність облікової інформації та недоліки ведення бухгалтерського обліку вручну. Встановлено, що показниками раціональної організації бухгалтерської служби є: оптимальна чисельність облікового персоналу; правильний розподіл праці між бухгалтерами; вибір або розробка оптимальної комп'ютерної системи бухгалтерського обліку.

Досягнення вказаних критеріїв характеризується практичним значенням і полягає в забезпеченні принципу економічності ведення бухгалтерського обліку, його достовірності на основі налагодження взаємодії між усіма підрозділами підприємства та працівниками, особливо в частині документування господарських операцій.

3. Високий рівень працездатності облікового персоналу забезпечує ефективне виконання завдань бухгалтерського обліку. Дослідження факторів і методів підтримки працездатності облікового персоналу підприємства дозволило встановити умови, які погіршують професійний рівень бухгалтерів і їх працездатність: 1) нестабільність соціальної, економічної і правової сфер з одночасним зростанням вимог до бухгалтерського обліку щодо забезпечення інформацією управління із застосуванням професійного судження; 2) масова перекваліфікація спеціалістів різних професій на бухгалтерів з одночасним зниженням контролю рівня їх фахової підготовки державними органами.

Обґрунтовано, що для забезпечення підтримки високої працездатності облікових працівників й покращання якості їх праці: на державному рівні повинні бути закріплені професійні вимоги до облікових працівників; на рівні суб'єктів господарювання – необхідна розробка адміністративних, економічних і соціально-психологічних методів стимулювання (зокрема, методик підвищення кваліфікації, атестації, формування резерву кадрів і ротації бухгалтерів, соціального забезпечення).

4. Раціональна організація документообороту забезпечує підготовку повної та корисної облікової інформації за рахунок формування конкретних

запитів. Пропонується механізм замовлення облікової інформації заінтересованим користувачем, що забезпечить надання тільки необхідної інформації та раціональне витрачання праці бухгалтерів.

5. Забезпеченню раціональності документообороту сприяють такі заходи: передбачення в нормативних документах на державному рівні можливості складання первинних документів і облікових регістрів в електронній формі та обов'язкове виготовлення копій таких документів на паперових носіях для інших учасників господарських операцій і на вимогу органів, які здійснюють контроль відповідно до чинного законодавства України; врегулювання порядку передачі первинних документів в електронній формі, забезпечення можливості їх тривалого зберігання; встановлення заходів захисту й забезпечення контролю за рухом і використанням електронних документів і електронних підписів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П. Й. Облік у бюджетних установах : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 288 с.
2. Богданов Н.А. О методах обследования счетных аппаратов // Вопросы баланса и экспертизы. Сборник статей под ред. Б.А. Борьяна. Выпуск 1. М., 1927. с. 251-257.
3. Бюджетні установи: бухгалтерський облік, національні стандарти, оподаткування та звітність. Навч. посібн/ за ред.. Лемішовського В.І. Львів: Видавництво 2Растр-7», 2016. 1024 с.
4. Ватуля І.Д., Ватуля М.І., Левченко З.М. Облік у бюджетних установах К. : Центр учбової літератури, 2009. 368 с.
5. Господарський кодекс України № 436-IV від 16 січня 2006 р. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
6. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для с.-г. технікумів. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Вища школа, 1979. – 328 с.
7. Давидюк Т. В., Боримська К.П. Позиціонування обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства в навчальних планах фахівців напряму підготовки «облік і аудит» Економіка: реалії часу. 2013. № 3 (8). С. 83–90.
8. Даньків Й.Я., Лучко М.Р., Остап'юк М.Я. Стандартизація обліку і аудиту: Навч. посіб. К.: Знання, 2004. 310 с.
9. Данілов І.В, Савчук М.Я., Мельничук О.В. Вартові державного добробуту. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д.Г., 2010. 264 с.
10. Дерій В.А. Організація бухгалтерського обліку в підприємстві: Курс лекцій. Тернопіль: Джура, 2003. 92 с.
11. Державний класифікатор управлінської документації ДК 010-98., затверджений Наказом Державного комітету України по

стандартизації, метрології та сертифікації від 31 грудня 1998 р. № 1024.

12. Економічна енциклопедія: У трьох томах. / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. 864 с.

13. Журавель Г.П., Клевець В.Б., Хомин П.Я. Облікова політика підприємства в ринкових умовах: Навч. Посібник. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2009. 320 с.

14. Курс бухгалтерського учета. Руководитель коллектива и отв. ред. И.И. Поклад. Изд. 3-е, перераб. и доп. М.: «Финансы», 1967. – 468 с.

15. Кузнєцова С. Обрання форми організації ведення бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік і аудит. 2008. № 7. С. 28-34.

16. Кузнєцова С. Організація облікової служби на підприємстві. Бухгалтерський облік і аудит. 2008. № 9. С. 16-20.

17. Литвиненко Л. Модернізація системи бухгалтерського обліку в державному секторі як складова Програми економічних реформ Казна України 2011. № 3. С. 16–18.

18. Марценяк Н. О. Реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ: проблеми та перспективи. *Науковий вісник БДФА* 2010. № 4. С. 346–351.

19. Мельничук О.В. Узгодження бухгалтерського та податкового обліку в умовах реформування економіки. Організаційно-економічні проблеми розвитку АПК. У чотирьох частинах. За ред.. П.Т. Саблука. Частина 3. Фінанси і фінансова інфраструктура АПК. Київ : Інститут аграрної економіки, 2001. С. 431-433.

20. Мельничук О.В. Оподаткування доходів сільських домогосподарств в світлі новацій Податкового кодексу. Розвиток облікової і фінансової складових економічної науки та практики: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції ;

Відпов. за вип. Б.В. Мельничук. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2013. С. 667-672.

21. Мельничук О.В. Подання звітності в електронному вигляді: переваги та недоліки. Економічний дискурс. Випуск 2. / відпов. ред.. Н.В. Семенишена. Тернопіль: Крок, 2014. С. 297–300.

22. Нетецький Є. В. Роль і завдання бухгалтерського обліку в управлінні бюджетними установами / Є. В. Нетецький // Економіка і держава. 2008. № 12. С. 59–60.

23. Новий словник української мови / В. Яременко, О. Сліпушко. Т. 1-3. К.: Видавництво “Аконіт”, 2000. 928 с.

24. Новодворский В.Д., Хорин А.Н. Цели и сущность бухгалтерского учета Бухгалтерский учет. 1994. № 10. С. 17-21.

25. Організація роботи органів місцевого самоврядування. [С.І. Чернов, С.в. Клименко, М.І. Тітов та ін.]. Харків : Фактор, 2011. 96 с.

26. Осипов Ю.М. Философия хозяйствования. В двух книгах. – М.: Юристь, 2001. 624 с.

27. Палий В.Ф. Нужно ли менять Закон «О бухгалтерском учёте?» Бухгалтерский учёт. 2005. № 7. С. 5-10.

28. Пиливер Р. Нормирование счетного труда Счетоводство. 1927. № 10(49). С. 879-889.

29. Пильменштейн Д.И. Основы бухгалтерского учета. М.: Статистика, 1974. 160 с.

30. Писарчук О. В., Жулій С.В. Послідовність формування облікової політики бюджетної установи // Вісник СумДУ. Серія: Економіка. № 3. 2011. С. 151–156.

31. План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ. Затверджений Наказом Міністерства фінансів України №611 від 26.06.2013 р.

32. Порядок обчислення стажу державної служби, затверджений постановою КМУ від 03.05.94 р. № 283.

33. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні.

Закон України від 16.07.1999 р. № 996–XIV (зі змінами і доповненнями від 07.07.2011 р. № 3614-VI). Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

34. Про Державне казначейство України. Указ Президента України від 15.01.99 № 173/98. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/335/95>

35. Про державну службу Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

36. Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі. Наказ Міністерства фінансів України від 23.12.2016 р. № 1135. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN52476.html

37. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 – 2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 р. № 64 (зі змінами доповненнями від 09.01.2013 р. № 11). Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-%D0%BF>

38. Про затвердження Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.2011 р. № 59. – Режим доступу :<http://www.rada.gov.ua>

39. Про затвердження Типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування Наказ Головного управління державної служби України від 29.12.2009 р. №406. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN52476.html

40. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

41. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

42. Радецька О.О. Особливості обліку та контролю в бюджетних

установах. Вісник Хмельницького національного університету. 2013. №3. с.92-94.

43. Савчук В.С., Якубенко В.Д. Базисні економічні інститути і напрями аналізу їх парних взаємозв'язків. Економічна теорія. 2005. № 2. С. 49-63.

44. Свірко С. В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2004. 380 с.

45. Сисюк С., Бенько І. Бухгалтерська служба органів місцевого самоврядування: вимоги, особливості створення та функціонування. Збірник наукових праць ЧДТУ. 2014. Частина II. Том 2 с. 91-97.

46. Современный бизнес: Учеб. в 2 т. Т. 1: Пер. с англ. / Д.Дж. Речмен, М.Х. Мескон, КЛ. Боуви, Дж.В. Тилл. – М.: Республика, 1995. 431 с.

47. Сумцов А.И. Методы и формы бухгалтерского учета и проблемы совершенствования. – М.: Статистика, 1969. 216 с.

48. Сушкевич А.Н. Организация бухгалтерского учета в субъектах хозяйствования. Мн.: Ред. журн. «Пром.-торговое право», 2004. 252 с.

49. Теория организации: Учебник для вузов / Г.Р. Латфуллин, А.В. Райченко. – СПб.: Питер, 2003. 400 с.

50. Туган-Барановський М.І. Політична економія. Курс популярний: Наукове видання. К.: Наукова думка, 1994. 263 с.

51. Управление персоналом / Под ред. Т.Ю.Базарова. Предоставлено компанией "Центр Кадровых Технологий – XXI век" www.pmanbook-8-1.shtm.

52. Фатхутдинов Р.А. Организация производства: Учебник. Москва : ИНФРА-М., 2000. 672 с.

53. Хорунжак Н. М. Організація обліку в сільських радах в контексті казначейського обслуговування місцевих бюджетів / С. В. Сисюк, Н. М. Хорунжак. *Економіка: проблеми теорії і практики* : зб.

наук. праць. Вип. 248 : в 6 т. Т. V. Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. С. 1033–1037.

54. Хорунжак Н. М. Модернізація системи обліку бюджетних установ на основі комп'ютерних технологій: умови та принципи. Сталий розвиток економіки. 2013. №3 (20). С. 251–256

55. Хорунжак Н. М. До питання обліку дебіторської заборгованості в бюджетних установах / Л. О. Гуцайлюк, Н. М. Хорунжак. Галицький економічний вісник. Тернопіль. 2009. №1 (22). С. 151–155

56. Хорунжак Н. М. Модернізація бухгалтерського обліку в бюджетних установах і класифікація її чинників. Вісник ПолтНТУ. 2013. №4 (41). С. 148–154.

57. Хорунжак Н. М. Проблеми моделювання інформаційних систем обліку в бюджетних установах. Розвиток підприємницької діяльності на Україні: історія та сьогодення : тези виступів на Міжнародної наукової конференції, 24 берез. 2003 р. Тернопіль : ІЕП, 2003. С. 155–156.

58. Хорунжак Н. М. Організаційні засади розвитку системи обліку бюджетних установ в сучасних умовах. Бізнес Інформ. 2013. №12. С. 269–275.

59. Хорунжак Н. М. Функції бухгалтерського обліку бюджетних установ і їх розвиток. Вісник Львівської комерційної академії. 2011. Вип. 36. С. 418–423.

60. Хорунжак Н. М. Модернізація обліку і контролю в бюджетних установах в умовах системної трансформації управління : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / Тернопільський національний економічний університет ; Міністерства освіти і науки України. Тернопіль, 2014. 39 с.

61. Хорунжак Н.М., Сисюк С.В. Комп'ютеризація обліку в бюджетних установах. URL: www.nbuuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Eir/2009_1/142-146.
62. Хорунжак Н. М. Проблеми оплати праці та шляхи їх вирішення / І. Д. Бенько, Л. О. Гуцайлюк, Н. М. Хорунжак. Вісник Технологічного університету Поділля. 2002. №5, ч. 1, т. 2. С. 16–20.
63. Цуглевич В.Н. Корпоративный менеджмент в условиях нестабильного рынка / Под общ. ред. Н.П. Тихомирова. Москва : Издательство «Экзамен», 2003. 320 с.
64. Чернов С.І., Клименко С.В. Тітов М.І. Організація роботи органів місцевого самоврядування. Х. : Фактор, 2011. 96 с. (Серія : Бібліотека керівника місцевої ради).
65. Чижевська Л.В. Організація бухгалтерського обліку: зміна акцентів Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 2 / Відповідальний редактор д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинець. Житомир : ЖДТУ, 2005. – 360 с.
66. Чижевська Л. В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку : монографія; Житомирськ. держ. технол. ун-т. Житомир : ЖДТУ, 2007. 527 с.
67. Чижев Н.А. Управление корпоративными кадрами. СПб.: Питер, 2005. 352 с.
68. Чикунова Е.П. Бухгалтерский кризис в США : последствия для России. Бухгалтерский учет. 2002. № 23. С. 75-78.
69. Шнейдман Л.З. Уроки истории. Бухгалтерский учет. 1997. № 12. С. 82-86.